

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2014

Tarkittu 12.5.2015 § 21
LIITE 1 sivut 1-6
Tarkastusmerkintä
MK MG

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA JA TILINTARKASTUS

Kunnanvaltuuston asettaman tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 71 §:n mukaan arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet.

Tarkastuslautakuntaan ovat kuuluneet:

	Varsinainen jäsen	henkilökohtainen varajäsen
Puheenjohtaja	Jussi Sallinen	June Karjalainen
Varapuheenjohtaja	Tiina Tikka	Marjatta Karjunen
Jäsen	Wiren Vappu	Merja Flink
Jäsen	Tuomas Koskinen	Ilkka Romppanen
Jäsen	Tuula Laeslehto	Kristiina Juuti
Jäsen	Matti Taijala	Hannu Niemeläinen

Tarkastuslautakunnan esittelijänä on toiminut puheenjohtaja. Lautakunnan sihteerinä ovat olleet tilintarkastaja Tuomo Pikkarainen sekä asianhallintasihteerit Sini Rantaeskola ja Anna-Maija Mustonen.

Hallinnon ja talouden tilintarkastajana on toiminut Oy Audiator Ab JHTT -yhteisö ja vastuunalaisena tilintarkastajana JHTT Tuomo Pikkarainen. Tilintarkastaja on raportoinut suorittamistaan tarkastuksista tarkastuslautakunnalle ja antanut kuntalain 75 §:n mukaisen tilintarkastuskertomuksen.

Lautakunta on kokoontunut vuonna 2014 arviointia varten viisi kertaa kokoukseen. Kokouksissa on kuultu kunnan johtavia viranhaltijoita sekä luottamushenkilöitä. Lisäksi lautakunta on tutustunut kunnan palvelutuotantoon toimipaikkavierailujen aikana. Vierailuista yksi toteuttiin tutustumisena Liperin ja Viinijärven kouluihin ja yksi tutustumisena Liperin terveyskeskuksen rakennustyömaahan. Vierailu kouluilla korvasi tarkastuslautakunnan perinteisen syysseminaarin.

Tarkastuslautakunta on tutustunut valtuuston, kunnanhallituksen ja hallintokuntien pöytäkirjoihin sekä perehtynyt kunnanhallituksen ja kunnanjohtajan laatimaan tilinpäätökseen vuodelta 2014.

Syksyllä 2014 jäsenistä Tuula Laeslehto, Jussi Sallinen ja Tiina Tikka osallistuivat FCG:n yksipäiväiseen koulutukseen, jonka aiheena oli kuntalain uudistus sekä teknisen toimen tarkastus.

2. TAVOITTEIDEN ASETTAMINEN

Kuntalain 65 §:ssä korostetaan tavoitteiden asettamisen ja niiden seurannan merkitystä toiminnan ja talouden ohjauksessa. Valtuusto johtaa kuntaorganisaatiota asettamalla talousarvion vahvistamisen yhteydessä mitattavissa olevia toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita.

Liperin kunnanvaltuusto on asettanut tavoitteet talousarviossa vuodelle 2014, taloussuunnitelmassa sekä monivuotisessa talouden tasapainottamisohjelmassa, jonka valtuusto hyväksyi huhtikuussa 2013. Lisäksi tavoiteasettelua on tehty kuntastrategiassa.

3. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

3.1. KUNNANHALLITUS

Kunnanhallituksen tarkoituksena on huolehtia kunnan kehittämisestä ja kuntalaisten hyvinvoinnin turvaamisesta ohjaamalla kunnan toimintaa valtuuston asettamien tavoitteiden ja myöntämien resurssien puitteissa.

Keskushallinnossa suunnittelukauden tärkeimpiä toimenpiteitä olivat mm. taseyksikön purku, tietosuojakäytänteiden luominen sekä EU-vaalien järjestäminen. Ruokapalveluissa toiminnallisena tavoitteena on lähiruoan käytön lisääminen. Työllisyyspalveluissa painopistettä siirrettiin nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen.

Talouden tasapainottamistoimenpideohjelman mukaiset toimenpiteet toteutuivat. Toimintakate pieneni kunnanhallituksen tulosalueella 5,2 % ja hallinnon tulosalueella 19,9 %.

Henkilöstön sairauspoissaolot ovat vähentyneet. Työhyvinvoinnin mittaamiseen ei ole käytettävissä tuoretta aineistoa. Kehityskeskusteluista toteutui kunnanhallituksen osalta 66 % ja hallinnossa 100 %.

Keskushallinnossa raportointi ja tietojärjestelmien ylläpito toteutui: raporttien käyttöaste esimiehillä oli 100 %. Ruokapalveluiden määrällinen tavoite 14 suoritetta/h toteutui. Työllisyyspalvelut eivät päässeet työllistämistavoiteseensa, jossa pyrittiin säästämään vähintään puolet Kelan maksumelvoituksesta. Syynä oli pitkäaikaistyöttömien määrän kasvu.

Sisäinen valvonta toteutui koko tulosalueella.

3.2. SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA

Sosiaali- ja terveystoimessa on vuonna 2014 keskitytty oman toiminnan rakentamiseen ja kehittämiseen sekä yhteistoiminnan purkuun liittyvien selvitysten tekemiseen. Lääkäreiden ja sairaanhoitajien vastaanotot keskitettiin kirkonkylälle. Lääkäreiden virat, lukuunottamatta avoinna ollutta ylilääkärin virkaa, saatiin täytettyä. Ostopalvelulääkäreiden käyttöä on vähennetty. Uuden terveysaseman rakentaminen kirkonkylälle käynnistyi.

Toteutuneita organisaatiomuutoksia olivat mielenterveys- ja päihdepalveluiden siirtäminen terveyspalveluista psykososiaalisten palveluiden alaisuuteen sekä moniammatillisen ja poikkihallinnollisen perhekeskuksen perustaminen.

Sosiaali- ja terveystoimelle asetettu talouden tasapainottamisohjelma ja keskeisimmät toiminnalliset tavoitteet toteutuivat tilikaudella 2014. Toimintakate oli 0,8 milj. € alle talousarvion. Alitusta tapahtui kaikilla tulosalueilla. Myyntituotot olivat budjetoitua suuremmat johtuen pääasiassa vakuutuskorvauksista sekä muilta kunnilta perityistä hoitomaksuista. Terveyskeskussairaalan, avoterveydenhuollon, hoito- ja hoivapalveluiden sekä psykososiaalisten palvelujen maksutuotot eivät sen sijaan toteutuneet arvioidun mukaisesti. Tähän vaikutti osaltaan asiakkaiden alhainen maksukyky.

Henkilöstökulut jäivät 0,5 milj. € arvioitua pienemmiksi. Pääasiallinen syy oli se, etteivät kaikki vakanssit olleet täytettyinä. Myös hoitotarvikkeiden ostot olivat selvästi arvioitua vähäisemmät. Toimintakuluja pienensi myös PPKSK:n palauttama 240 000 €:n maksuosuus. Toimintakatteen alitus on johtunut oman toiminnan tehostumisesta, josta sosiaali- ja terveyslautakunnan tulosalueelle on annettava kiitos. Lisäksi henkilökuntaa kiitetään tulosalueelle annetusta laaduntunnuksesta.

Toiminnallisista tavoitteista kustannusvaikuttavuus ei laskenut sosiaali- ja terveyspalveluissa ja kustannukset pysyivät alle Pohjois-Karjalan tason. Vain päihdehuollon nettokustannuksissa tavoiteltu Pohjois-Karjalan keskitason alittaminen ei onnistunut. Hoitotakuulain määräajat toteutuivat terveyspalveluissa, mutta jäivät tavoitetta alhaisemmiksi psykososiaalisissa palveluissa. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrässä pysyttiin tavoitteessa.

Suoritteet toteutuivat yksiköissä suunnitellusti ja suurimmassa osassa oli kasvua edelliseen vuoteen verrattuna. Avoterveydenhuollon peittävydessä ei saavutettu tavoitetta 78 %. Vanhusten kotona asumisen määrässä päästiin tavoitteeseen (75 vuotta täyttäneistä yli 90 %)

Työttömien aktiivointiaste jäi tavoiteltua alhaisemmaksi, mutta ylitti kuitenkin Pohjois-Karjalan keskitason.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakastytyväisyys todettiin tavoitteiden mukaiseksi. Henkilöstön sairauspoissaolot vähenivät kaikilla tulosalueilla.

3.3. SIVISTYSLAUTAKUNTA

Sivistyslautakunnan tulosalueen tavoitteena on tuottaa laadukasta perusopetusta varhaiskasvatusta sekä opinto- ja vapaa-ajanpalveluja. Tilikaudella 2014 isoja rakenteellisia muutoksia olivat Viinijärven yläkoulun lakkauttaminen ja kaikkien kunnan yläkoululaisten siirtyminen Liperin koulukeskukseen. Viinijärven kouluun siirtyivät Käsämän koulun oppilaat sekä Viinijärven päiväkotit. Nämä järjestelyt aiheuttivat yt-neuvottelut sekä muutoksia henkilöstön työnkuviin.

Sivistyksen tulosalue ylitti kokonaisuudessa hieman talousarvion. Toteuma oli 100,9 prosenttia ja ylitys 187 364 euroa. Eniten ylittyivät hallintoalan suurimman yksikön, perusopetuksen kulut, toteuman ollessa 103,8 prosenttia talousarviosta. Suurimmat ylitykset perusopetuksessa olivat asiakaspalveluiden ostot sekä henkilöstökulut. Kokonaisuudessaan perusopetuksen henkilöstön määrä väheni 11 määräaikaisella työsuhteella, mutta näiden työsuhteiden kustannuksia näkyyne vielä vuoden 2014 tilinpäätöksessä.

Kokonaisuudessaan perusopetuksen menot/oppilas olivat talousarviota suuremmat, vaikka tuntikehys ja ryhmäkoot pysyivät arvioidussa ja lisäksi oppilasmäärä laski muutamalla oppilaalla. Nousua kuluissa oli kuljetusmenoissa. Koulujen yhdistämisten myötä kuljetusoppilaiden määrä nousi 63 oppilaalla. Samaan aikaan myös kuljetuskustannukset nousivat hieman, joten ylitystä kuljetuspalveluissa oli 90 920e.

Hankerahoitusta perusopetuksessa saatiin 32 000 euroa arvioitua enemmän, hankerahoitteiseen toimintaa osallistui kuitenkin oppilaita ja opettajia arvioitua vähemmän.

Koko sivistyksen talousalueen tulosta paransivat varhaiskasvatus sekä opinto- ja vapaa-aika, jotka molemmat alittivat talousarvion. Varhaiskasvatuksessa tehdyt isot rakenteelliset muutokset (tuntiperusteinen laskutus, loma-aikojen hyvityskäytäntö) näkyvät edelleen positiivisesti tuloksessa; hoitopäivien määrä laski reilusti, vaikka lapsia päivähoiton piirissä oli hieman arvioitua enemmän. Tämä näkyy mm. henkilöstökulujen huomattavana alituksena.

Opinto – ja vapaa-aika toimen alaisissa liikuntapalveluissa on tapahtunut merkittävä kasvu, kun kävijämäärä on kaksinkertaistunut edellisestä vuodesta. Myös seutuopiston opiskelijamäärässä on ollut kasvua ja musiikkiopiston opiskelijahinta on laskenut.

Budjettiylityksistä huolimatta perusopetuksen toimintakate oli 195 145 euroa pienempi kuin vuonna 2013. Kokonaisuudessaan sivistyslautakunnan toimintakate oli vuonna 2014 lähes 400 000 euroa pienempi kuin vuonna 2013.

3.4. TEKNINEN LAUTAKUNTA

Tekninen lautakunta saavutti toimintakaudella tavoitellut tavoitteet. Kiinteistöjen sekä liikenneväylien ylläpito oli asiakaspalautteen perusteella ollut tavoitteiden mukaista. Kaavoituksessa maakunta-kaavan 4. vaihe on edennyt suunnitellusti.

Tekninen lautakunta alitti talousarvion reilusti, toteuma 91,1 %. Menot olivat ennakoitua pienemmät kaikilla yksikön tulosalueilla. Sisäiset vuokrat pysyivät ennallaan huolimatta kustannusten noususta, mikä on helpottanut osaltaan muiden tulosalueiden talouden tasapainottamista.

3.5. INVESTOINNIT

Irtaimen omaisuuden investoinneista osa jäi toteutumatta. Kokonaisuuden toteumisaste 89%, suurin alitus sivistyslautakunnan irtaimissa investoinneissa.

Talonrakennuksen investoinnit ylittyivät hieman, käyttöasteen ollessa 100,6 % ja poikkeaman 22 114 euroa. Selittäväenä tekijänä terveyskeskusinvestoinnin eteneminen budjetoitua nopeampaa tahtia vuoden 2014 aikana.

Liikenneväylien investointien talousarvion määräraha alitettiin ja toteuma oli 235 786 euroa eli 78,6%

Vesi- ja jätevesihankkeissa toteutuma oli arvioon nähden 100,5 % eli ylitys 9622 euroa.

Investointien kokonaissumma oli vuonna 2014 yhteensä 5 914 602 euroa ja summa alitti talousarvion 103 398 eurolla. Erityisesti maanhankintaa suoritettiin arvioitua pienemmällä summalla vuoden 2014 aikana.

4. RAHOITUS JA VIERAS PÄÄOMA

Kunnan lainakanta oli vuoden 2014 lopussa 28,6 miljoonaa euroa eli 2320 euroa asukasta kohden. Lainakanta on pienentynyt vuodesta 2012 yhteensä 2,6 miljoonaa euroa. Samaan aikaan kunnan rahoituskulut ovat pienentyneet 620 000 eurosta 520 000 euroon. Kunnan lainakannan pienentyminen on tervettä ja kunnan tulee tarkastuslautakunnan mielestä varautua korkomenojen kasvuun lähivuosien aikana yleisen korkotason lähtiessä nousuun.

Korollisten konsernilainojen määrä on korkea ja oli vuoden lopussa 46,9 miljoonaa euroa. Konsernilainojen määrä on myös vähentynyt edellisvuodesta ja painopiste on siirtynyt entistä suuremmin pitkäaikaiseen vieraaseen korolliseen pääomaan. Tätä voidaan pitää korkotilanteen salliessa järkevänä.

5. TUOTTOJEN KEHITYS

Liperin kunnassa kunnan omien verotulojen ja toimintatuottojen merkitys kunnan toiminnan kattamisesta on kasvanut runsaasti. Valtionosuusuudistuksen myötä toimintatuottojen vaje on tullut kattaa verotulojen kasvulla. Veroprosentin nosto vuodelle 2014 on osittain auttanut tulojen kasvua.

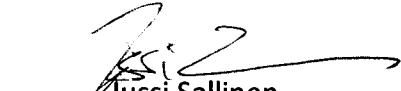
Liperin kunnan tuotoista (mukaanlukien pitkäaikaisten lainojen lisäykset) 29,7 prosenttia katetaan valtionosuudella. Oman toiminnan tuottojen ja verotulojen osuus on 63,6 prosenttia tuloista.

6. YHTEENVETO JA EHDOTUS JATKOTOIMENPITEIKSI

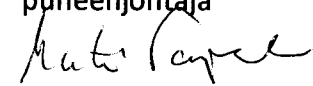
Tarkastuslautakunta kiittää kunnan henkilöstöä ja luottamushenkilöitä vuoden 2014 taloudellisesti tehokkaasta tuloksesta ja talouden tasapainottamissuunnitelman hyvästä noudattamisesta. Taloudellisesti ei kuitenkaan vielä voida huokaista, sillä loppuvuodesta olettavasti tapahtuvan alijäämän kattamisen jälkeen kunnalle jää vielä runsaasti vieraan pääoman velkaa. Velkataakan kestävä keventäminen antaa liikkumavaraa korkotasojen mahdollisesti noustessa. Valtionosuuksissa ei ole nähtävissä ainakaan lisäystä tulevaisuudessa, joten oman toiminnan tuloilla ja verotuloilla katettavaksi jää entistäkin suurempi osuus kunnan menoista.

Liperissä 12.5.2015

Liperin kunnan tarkastuslautakunta

Jussi Sallinen
puheenjohtaja

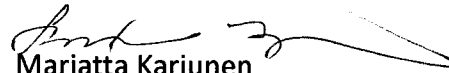
Matti Taijala
jäsen

Vappu Wiren
jäsen

Tuula Laeslehto
jäsen

Marjatta Karjunen
varajäsen

Liperin kunnan tarkastuslautakunnan muistio sivistystoiminnan arvioinnista ja vierailusta Liperin ja Viinijärven kouluilla

Liperin kunnanvaltuusto on tehnyt päätöksen sivistystoimen rakenneratkaisusta vuoden 2014 talousarvion yhteydessä. Päätöksen mukaisesti Liperin ja Viinijärven yläasteet yhdistyivät lukukauden 2014–2015 alussa.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida kunnanvaltuuston tekemien päätöksien toteutumista.

Liperin kunnan tarkastuslautakunta teki tutustumis- ja arviointivierailun Liperin ja Viinijärven kouluilla 08.09.2014. Arviointivierailun aikana tavattiin koulujen johtoa, henkilökunnan jäseniä sekä oppilaskunnan edustajia. Ensimmäisen kouluvierailun aikana tarkastuslautakunnalle esitettiin toive tulla vierailemaan Liperin koulukeskuksella uudelleen myöhemmin talvella, kun koulun arki on vakiintuneempaa.

Toinen vierailu Liperin koululla toteutettiin 02.02.2015. Tällöin lautakunta tapasi erityisesti koulun johtoa ja henkilökunnan luottamushenkilöitä. Lisäksi lautakunta kiersi luokissa oppituntien aikana.

Tarkastuslautakunnan jäsenten lisäksi on mukana arviointikäynneillä ollut kunnan tilintarkastaja Tuomo Pikkarainen.

Tarkastuslautakunta on kokouksiinsa pyytänyt kunnankamreerin ja sivistystoimen johtajan tilanneselvityksiä. Lisäksi tarkastuslautakunta on perehtynyt sivistyslautakunnan päätöksiin.

Arviointikäynnillään 08.09.2014 Liperin koulukeskuksessa ja Viinijärven koululla tarkastuslautakunta totesi, että kunnanvaltuuston vahvistamat toimenpiteet on toteutettu.

Tarkastuslautakunnan yhteenveto oli, että kouluvierailusta jäi positiivinen vaikutelma koulujen hengen perusteella.

Kouluvierailujen lisäksi tarkastuslautakunnan puheenjohtaja tapasi Liperin nuorisovaltuuston edustajia ja keskusteli koulupäätöksien vaikutuksesta.

Huomioita arviointikäynniltä:

- Koulujen oppilaita saatu palaute oli pääsääntöisesti positiivista ja erityisesti seitsemäsluokkalaiset viihtyivät Liperissä hyvin.
- Viinijärven koulun ilmapiiri oli erinomainen
- Liperin kunnalle on viestitetty sairaanhoitopiirin nuorisopsykiatrian yksiköstä, että syksyn 2014 aikana Liperin nuorten käynnit ovat lisääntyneet. Koko vuoden tasolla käynnit ovat ennallaan.
- Liperin koulukeskuksen tilanahtaus erityisesti käytävien osalta tuli esille sekä opettajien, oppilaitten että nuorisovaltuuston kommentoissa. Käytävien ahtaus aiheuttaa levottomuutta välituntien aikana.
- Liperin kotitalousluokat eivät vastaa nykyaikaisia vaatimuksia
- Liperin koulukeskuksen keittiön kapasiteetti on nykyisillä ääriarjoilla
- Liperin koulukeskuksen ruokalan väliseinät ovat lisänneet viihtyvyyttä ja vähentäneet ruokatuntien äänentasoja
- Koulukeskuksen ruoka oli lautakunnan mielestä maistuvaa
- Yhden linja-auton vuoron myöhästyminen Viinijärven suuntaan aiheuttaa oppilaille aiheetonta odottelua iltapäivisin
- Kaatamon suunnan kuljetukset Viinijärvelle saapuvat liian aikaisin koulun alkamisaikaan nähden
- Koulujen käytössä olevaan tietotekniikkaan on saatu parannuksia, mutta välineistä on vielä puutteellista moniin muihin kuntiin verrattuna
- Kahden koulun kulttuurin yhteensovittaminen vielä kesken. Yhteisen kulttuurin luomisessa myös sivistyslautakunnalla on merkittävä rooli. Liperin koulussa on myös käynnistetty uusien johtamistapojen käyttöönotto hallintorakenteen muututtua.
- Opettajat ja koulujen johtajat ovat erittäin motivoituneita työhönsä, mutta tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomiota opettajien jaksamiseen muutoksen keskellä.
- Opettajien sosiaali- ja taukotilat ovat puutteelliset.

Tarkastuslautakunta kehottaa valtuustoa huomioimaan seuraavat näkökulmat:

- Liperin koulukeskuksen rakennustekninen elinkaari vaatii peruskorjausta, tämän suunnittelu tulee aloittaa 2-4 vuoden kuluessa
- Tilaratkaisuihin tulee harkita erilaisia vaihtoehtoja oppilasennusteiden mukaisesti
- Taloudellisen vertailtavuuden osalta tarkastuslautakunta pyytää sivistystoimelta tarkemman laskelman koulupäätöksien vaikutuksista

Sivistystoimi on käynnistänyt laaja-alaisen iltakoulutyypin työskentelyn Liperin koulukeskuksen opetustilojen kehittämiseksi. Sivistyslautakunnalla kouluhankkeiden työstämisessä erittäin suuri asema ja vastuu. Tämän vuoksi sivistyslautakuntaa tulee tukea kaikin tavoin työssään.

Muutoksen ohelle sivistystoimi on tehnyt hyvää työtä ja päässyt seutukunnallisestikin yhdeksi merkittäväksi suunnannäyttäjäksi perhekeskustoiminnan ja oppilashuoltotyön saralla.

Kunnan tarkastuslautakunta kiittää sivistyslautakuntaa, koulujen henkilökuntaa ja oppilaita muutoksen läpiviennistä.

Liperissä 12. päivänä toukokuuta 2015

LIPERIN KUNNAN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Jussi Sallinen
puheenjohtaja